

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

מאת: יצחק בירך דסקל – דיין ומורה צדק וחבר בד"צ

יעוץ לכל סכסוכי ממון, ואישות. ועריכת חוזים על פי ההלכה.

טל: 052-7611435 y.b.daskal@gmail.com

בס"ד, גליון שפו, פרשת בהעלותך, תש"פ

בית דין צדק "בינת המשפט"

א. ישנם שני סוגי נזקים של אדם מחבירו: א' שאדם נתקל בחבירו, ועל ידי זה ניזק, וזה נקרא "מזיק בלא מעשה". ב' שחבירו הזיק במעשה, או בכונה או שלא בכונה, אבל מעשה הנזק עשה המזיק, וזה נקרא "מזיק במעשה".

ב. אם נתקל בחבירו וניזק מחבירו, דהיינו מזיק בלא מעשה, והיה רשות למזיק לעמוד או ללכת או לרוץ במקום ההוא, פטור המזיק, שהרי לא עשה כלום, והלה נתקל בו, והרי עמד הלך או רץ במקום שיש לו רשות לעשות זאת. אבל אם לא היה רשות למזיק לעשות מה מה שעשה, כגון שעמד ברשות שאסור לעמוד, או ללכת במקום שאסור ללכת, או לרוץ במקום שאסור לרוץ, חייב המזיק אפילו שהזיק שלא במעשה.

ג. הזיק את חבירו במעשה, לעולם חייב, אלא אם כן היה זה אונס גמור, כגון שלא היה רשות לחבירו להיות שם, ולא ראהו, ולא עלה על דעתו שחבירו נמצא שם, וכדו', אבל אם היה מותר לחבירו להיות שם, לעולם חייב, שהרי עשה מעשה הזיק, ואדם מועד לעולם אפילו בשוגג ובלא מתכון. וכך אפילו שלא היה לניזק רשות להיות שם, אבל המזיק ראהו, אסור להזיקו וחייב, שעולם אין רשות להזיק.

ד. נתקלו שנים זה בזה, ושניהם ניזוקו מחמת התקלה האחד בשני, גם בזה יהיה דינם לפי היסודות המבוארים לעיל, שאם שניהם היו באותו מעמד, ברשות או שלא ברשות, שניהם פטורים, שהרי אף אחד לא עשה משעה הזיק. ואם היה אחד ברשות והשני שלא ברשות, זה שהיה ברשות פטור על ההזיק שעשה בלא מעשה, והשני שהיה בלא רשות חייב על הנזק שעשה.

ה. ואם תאמר הרי "שניהם פטורים" ו"שניהם חייבים" זה אותו הדבר, דגם בשניהם חייבים שניהם פטורים, שהרי יצא הנזק בנזק חבירו. זה אינו נכון, דבאופן ששנים שהזיקו זה את זה חייבים, צריכים לשער כמה שווי הנזק שהזיק כל אחד, וזה ששוי הנזק שהזיק הוא יותר מחבירו, משלם לו את הפרש. ואם הם פטורים, אין צריך לשער שווי הנזק. כך מבואר ברשב"א בפרק המניח (לב, א) וזה פשוט.

ו. אבל לא ביארנו, מה יהיה הדין בשנים שהזיקו זה את זה במעשה, דהיינו שהיה מהלכין או רצים, ועל ידי המעשה שעשו, הזיקו כל אחד את חבירו, האם חייבים או פטורים. דלפי המבואר שהמזיק במעשה חייב, לכאורה פשיטא שגם בזה חייב כל אחד על מעשהו, ונשער את

בדין הזיק ברכבו רכב חונה בערב שבת

ובו יבואר: א. נתקל בחבירו והוזק ממנו, האם המזיק שלא במעשה חייב, ובאיזה אופנים. ב. הזיק את חבירו במעשה, שלא במתכון. ג. שנים שנתקלו זה בזה והוזקו, או שנים שהזיקו זה לזה בבת אחת. ד. שנים שהזיקו זה לזה, אחד לאחר השני, האם חייבין. ה. האם מותר לרוץ ברשות הרבים. ו. האם מותר לנסוע במהירות מעל המותר בערב שבת לפני כניסת השבת. ז. שני רכבים שהנתקלו זה בזה, והאחד נסע מעל המותר, וניזוקו, האם חייבין. ח. פגע ברכב חונה סמוך לשבת, האם חייב.

נידון א

"מיהרתי להגיע לביתי לפני שבת, כעשר דקות לפני זמן הדלקת הנרות, תוך כדי נסיעה מהירה ברכב - קצת מעל המותר - הזקתי רכב חונה. נפשי בשאלתי, האם אני חייב לשלם על הנזק. שאף על פי שאדם מועד לעולם אפילו בשוגג, אבל אמרו חז"ל, שבערב שבת, לפני כניסת השבת, שאדם ממהר לקבל את השבת, הוא פטור אם רץ ברשות הרבים והזיק. האם גם בנידון זה אני פטור".

נידון ב

"כמו כן נפשי בשאלתי, מה הדין ברכב שנוסע מעל המותר לפני כניסת שבת, ובא ממולו רכב שנסע במהירות רגילה, ונתקלו זה בזה, וניזקו שניהם, האם חייבים או פטורים".

תשובה

בנידון א - אתה חייב בכל אופן, בין הזיק רכב חונה ובין הזיק רכב שנוסע, ומעולם לא התירו חז"ל להזיק לפני שבת.

בנידון ב - זה שנסע מעל המותר חייב בנזק, והשני שנסע במהירות רגילה פטור. אלא אם כן היה לו אפשרות להזהר.

ביאור התשובה

הקדמה - כללי נזיקין

יש להקדים כמה כללים יסודיים לסימן זה, והם מתבארים מדברי המחבר בחושן משפט בסימן שעח, ובעוד מקומות.

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

פטור, מפני שרץ ברשות. בע"ש מאי ברשות איכא? כדר' חנינא, דאמר ר' חנינא: בואו ונצא לקראת כלה מלכתא; ואמרי לה: לקראת שבת כלה מלכתא. רבי ינאי מתעטף, וקאי ואמר: בואי כלה, בואי כלה" ע"כ.

ופירש רש"י וז"ל "מפני שרץ [ברשות] - מפרש לקמן: הא תו למה לי [השתא] אחד רץ ואחד מהלך - דרץ שינה, ומהלך לא שינה, פטור, שניהם רצים מבעיא. בואו ונצא - כאדם המקבל פני מלך" עכ"ל.

הנה מבואר, שאם שנים היו מהלכים ברשות הרבים, או רצים ברשות הרבים, ונתקלו זה בזה והזיקו זה את זה פטורים, כיון ששניהם באותו מעמד. אבל אם אחד היה רץ ואחד מהלך, זה שרץ שינה, וזה שמהלך לא שינה, לפיכך המשנה חייב. במה דברים אמורים בימי החול, שלא התירו לרוץ ברשות הרבים, אבל בערב שבת אין זה שינוי, לכן גם הרץ אינו משנה, והוי כמו ששניהם מהלכים שלא בשינוי, וגם הרץ פטור, והלכה כאיסי בן יהודה, וכן פסק המחבר (חושן משפט סימן שעת, ח).

העולה מזה: שנים שהיו רצים ברשות הרבים, או מהלכים ברשות הרבים, והזיקו זה את זה, פטורים, ששניהם שוים במעשיהם. היה אחד רץ ואחד מהלך, הזיק רץ למהלך ומהלך לרץ, הרץ חייב, דרץ אינו ברשות. ואם היה ערב שבת פטור, דרץ ברשות.

שיטת רש"י ותוס' דבהזיקו זה את זה ברשות חייבים
אבל יש לדקדק על הא דתנן (שם) "היו שניהם רצין והזיקו זה את זה פטורים", דלשון "הזיקו" משמע שהזיקו אחד לחבירו במעשה, [אות ו' בהקדמה], דאפילו הזיקו במעשה זה לזה פטורים, והא להלן (מח, ב) גרסינן "אמר רבא ואיתימא רב פפא שניהם ברשות, או שניהם שלא ברשות, הזיקו זה את זה - חייבין, הוזקו זה בזה - פטורין". ע"כ, הנה מבואר, שאם שניהם רצים והזיקו במעשה זה את זה חייבים, ורק אם הזיקו שלא במעשה, דהיינו "הוזקו", כמבואר בהקדמה, רק אז פטורים, והוא סותר למשנה דתנן "היו שניהם רצין, והזיקו זה את זה - שניהם פטורין".

וכבר עמד בקושיא זאת רש"י להלן (מח, א) וז"ל "שניהם ברשות - כגון ברה"ר או חצר השותפין או שנתן לו בעל הבית רשות ליכנס: או שניהם שלא ברשות - כגון שניהם רצין ברה"ר: הזיקו - בידים זה את זה ואפי' שלא במתכוין: חייבין - דבנוזקין לא שני לן בין מתכוין לשאין מתכוין, והא דתנן בהמניח (לב, ב) שנים שהיו מהלכין ברה"ר והזיקו זה את זה פטורין, ההוא הזיקו - הוזקו הוא, ולא דק בלישניה" עכ"ל רש"י.

ההפרש בין הנוזקין וישלם. או דלמא, דוקא באחד מזיק במעשה, ואחד ניזק, לעולם חייב המזיק, אבל בשניהם הזיקו זה לזה, אפשר לומר ששניהם גרמו זה לזה להזיק ולהיזק, לכן יצא הנוזק בנוזק ופטור. ונחלקו בזה רבותינו הראשונים כדלהלן, רש"י סובר ששניהם חייבים, דהזיק במעשה, וזה שהזיקו זה את זה אינו פוטרים. נמצא לפי רש"י שאין הבדל כלל בין אחד שמזיק את חבירו, לשנים שהזיקו זה את זה. אבל הרמ"ה סובר, שפטורים, שאפילו שהזיקו זה את זה במעשה כיון ששניהם הזיקו פטורים. ולשיטתו יש הבדל גדול בין אחד שמזיק את חבירו, ובין שנים שהזיקו זה את זה, דבמזיק אחד לחבירו לעולם חייב, אבל בהזיקו במעשה שנים זה לזה - פטורים.

לאחר הקדמה זאת, נבוא לבאר דברי הגמרא בפרק המניח, ומחלוקת הראשונים בכיאוורה.

מקור ההלכה של מזיק בערב שבת

גרסינן בבבא קמא (לב, א-ב) "מתני'. שנים שהיו מהלכין ברה"ר, אחד רץ ואחד מהלך, או שהיו שניהם רצין, והזיקו זה את זה - שניהם פטורין". ע"כ. מבואר ששנים שנתקלו זה בזה וניזוקו פטורים.

לפי המבואר בהקדמה, על כורחך, זה שנתקלו זה בזה פטורים אפילו היה אחד רץ ואחד מהלך, מוכח שלשניהם יש רשות להלך ולרוץ ברשות ברשות הרבים לפיכך פטורים. ומכאן מקשה הש"ס על איסי בן יהודה, שסובר שאדם אסור לרוץ ברשות הרבים, אלא בערב שבת, שאז התירו לו מפני השבת לרוץ ברשות הרבים, ומעמידה הגמרא את המשנה כאיסי בן יהודה, ובערב שבת.

וז"ל הגמרא "מתני' דלא כאיסי בן יהודה; דתניא, איסי בן יהודה אומר: רץ - חייב, מפני שהוא משונה; ומודה איסי, בע"ש בין השמשות - שהוא פטור, מפני שרץ ברשות. א"ר יוחנן: הלכה כאיסי בן יהודה. ומי אמר רבי יוחנן הכי? והאמר ר' יוחנן: הלכה כסתם משנה, ותנן: אחד רץ ואחד מהלך, או שהיו שניהם רצין - פטורין! מתני' - בע"ש בין השמשות" ע"כ.

עכשיו מפרש הש"ס, מדוע אנו דוחקים את המשנה להעמידה בערב שבת וכאיסי, והרי סתם קתני, ומתריך הש"ס, דמוכח מהמשנה דאיירי בערב שבת, מדקתני בבא יתרה.

וז"ל הגמרא: "ממאי? מדקתני: או שהיו שניהם רצין - פטורין, הא תו ל"ל? השתא אחד רץ ואחד מהלך - פטור, שניהם רצין מבעיא? אלא הכי קאמר: אחד רץ ואחד מהלך - פטור; בד"א - בע"ש בין השמשות, אבל בחול, אחד רץ ואחד מהלך - חייב; שניהם רצין, אפי' בחול - פטורין. אמר מר: ומודה איסי, בע"ש בין השמשות - שהוא

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

וכתב בית יוסף (שם) וז"ל "ומה שכתב רבינו בשם הרמ"ה, אם שניהם רצים אפילו הזיקו זה את זה פטורים וכו'. פשוט, שהוא כדי לישב מתניתין עם הברייתא, ולא יצטרך לידחק במה שנדחק רש"י, דההוא הזיקו, הוזקו הוא ולא דק" עכ"ל.

הנה הרמ"ה בא ליישב את הסתירה בין מתני למימרא דרבא ורב פפא בדרך אחרת, וכתב, דאף על פי שהמזיק את חברו במעשה לעולם חייב, מכל מקום, אם שנים הזיקו זה לזה במעשה פטורין. ולפי זה המשנה בהמניח (לב, א) דקתני "הזיקו זה את זה" יתפרש כפשוטו, שהזיקו ממש, והא דאמר רבא ורב פפא דחייבים, איירי באופן שכשהאחד ניזוק הוא לא עשה מעשה, כגון שאחד הזיק לחברו במעשה, והניזק לא הזיקו באותו זמן בדיוק, ולאחר מכן, הניזק הזיק את המזיק במעשה, והניזק לא הזיקו, דבאופן זה שמעשה ההיזק נעשה רק על ידי המזיק, בזה חייבין, כמו שנתבאר, שלעולם המזיק את חברו חייב, ורק באופן ששניהם הזיקו במעשה בבת אחת זה לזה, אז פטורים.

זה הפירוש הנכון בדברי הרמ"ה. וראיתי מי שפירש שהרמ"ה מחלק בין שנים שהזיקו זה לזה, ובין אחד מזיק. וזה אינו נכון, דהרי רבא ורב פפא איירי ששניהם ניזוקו, כמו שאמרו "הזיקו זה את זה חייבים", וכן מורה לשון הרמ"ה כמו שביארנו.

העולה מזה: לפי שיטת הרמ"ה, היו שניהם ברשות, דהיינו או שהלכו או שרצו או שאחד מהלך ואחד רץ בערב שבת, והזיקו זה את זה בבת אחת, במעשה, פטורים, אבל אם כשהאחד ניזוק הוא לא עשה מעשה, כגון שאחד הזיק לחברו במעשה, והניזק לא הזיקו באותו זמן בדיוק, ולאחר מכן, הניזק הזיק את המזיק במעשה, והניזק לא הזיקו, באופן זה שמעשה ההיזק נעשה רק על ידי אחד אפילו שהזיקו זה את זה, חייבין.

נקודת המחלוקת בין הרמ"ה ורש"י

נמצינו למדים, שנקודת המחלוקת בין רש"י לרמ"ה היא רק באופן שהזיקו זה את זה ממש בבת אחת, ועשו שניהם מעשה היזק האחד לשני, והיו שניהם ברשות, האם אמרינן, שכיון שהזיקו במעשה חייבים, או אמרינן שכיון ששניהם הזיקו זה את זה, הרי זה כמו שהוזקו ופטורים.

שיטת רש"י, שלעולם המזיק בידיים חייב, אפילו הזיקו זה לזה בבת אחת, ואם הזיקו זה את זה, משערים כמה שווי הנזקין, וזה ששוי הנזק שהזיק יותר מחברו, משלם לחברו את ההפרש. אבל הרמ"ה סובר, שאם בשעה שהזיקו זה את זה עשו שניהם יחד מעשה היזק, הרי זה

הנה מבואר ברש"י, שאם הזיקו זה את זה במעשה, לעולם המזיק את חברו חייב, בין בכונה ובין שלא בכונה, ואפילו שוגג, ואין שום פטור שהוא עושה ברשות, והוא מימרא דרבא ורב פפא להלן, והא דתנן "שנים שהזיקו פטורים", היינו שלא הזיקו זה את זה ממש, אלא שאחד "הוזק" על ידי חברו, דהיינו שאחד נתקל בחברו והוזק ממנו, וכן לאחר מכן חברו נתקל בו, באופן זה הדין הוא, שאם נתקל באחד שאין לו רשות, כגון שרץ, והניזק מהלך, הרץ חייב. אבל אם שניהם רצים ואחד נתקל בחברו, פטור, כי עושה כאן ברשות, היינו שמותר לו לרוץ ברשות הרבים, ומי שנתקל בו וניזק אינו חייב, אבל מי שמזיק את חברו ממש, לעולם חייב.

וכשיטת רש"י סוברים רבותינו בעלי התוס' בהמניח שם, שכתבו (ד"ה שנים) וז"ל "שנים שהיו מהלכין וכו' והזיקו זה את זה פטורין - שכל אחד גרם לעצמו חבלה זו, ולא הזיקו ממש במתכוין, אלא כלומר הוזקו זה בזה, כדאמרינן בהפרה (מח, ב) שניהם ברשות שניהם שלא ברשות הזיקו זה את זה חייבין, הוזקו זה בזה פטורין" עכ"ל.

העולה מזה: שיטת רש"י ותוס', שהמזיק במעשה, לעולם חייב, אפילו עושה ברשות ואפילו שנים הזיקו זה לזה, לפיכך היו שניהם רצין, או שניהם מהלכין, והזיקו זה את זה חייבים. אבל מי שנתקל בחברו והוזק ממנו, בזה יש הבדל אם גורם התקלה היה ברשות, פטור, ואם לא היה ברשות, חייב, לפיכך, אם רצים שניהם או מהלכין, ואחד נתקל בשני והוזקו שניהם זה מזה, פטורים, אבל הזיקו זה את זה במעשה, אפילו בלא מתכוון חייב.

שיטת הרמ"ה שאפילו הזיקו זה את זה חייבים

אבל הטור (חושן משפט, שעח ו-ח) כתב, וז"ל "היו שניהם ברשות, כגון שנתן בעל החצר לשניהם רשות ליכנס, או שהיו שניהם שלא ברשות, והוזקו זה בזה, בין בגופם בין בממונם, אם לא ידעו זה בזה, שלא ראו זה את זה, פטורין. ראו זה את זה, אף על פי שלא כיונו חייבים. לפיכך, שנים שהיו רצים ברשות הרבים, או שהיו מהלכים שניהם, והוזקו זה בזה פטורים: הזיקו זה את זה חייבין: היה אחד רץ ואחד מהלך, והוזק מהלך ברץ חייב, מפני שרץ שלא ברשות, במה דברים אמורים בחול, אבל בערב שבת בין השמשות פטור, מפני שרץ ברשות. כתב הרמ"ה ז"ל אם שניהם רצין, אפילו הזיקו זה את זה פטורין, והא דאמרינן דהזיקו זה את זה חייבין, היינו דוקא שהמזיק עשה מעשה שהוזק זה, והניזק לא עשה כלום, אבל גבי שנים רצין, דתרווייהו עבדי מעשה [והזיקו זה את זה, הוי כאילו] הוזקו זה בזה, פטורין" עכ"ל.

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

ברשות, וחייב על נזקיו שהזיק את רכב שנוסע ממולו שלא במהירות. אבל הרכב שבא ממולו פטור על הנזק, שהרי זה שנסע במהירות מעל המותר גרם לנזק.

ודע שנחלקו הפוסקים, מה הם האופנים שהתירו לרוץ לכבוד שבת, האם זה דוקא ברץ לצרכי שבת ממש, או אפילו לגמור עסקיו לפני שבת. והאם התירו מחצות, או רק סמוך ממש לפני שבת, ולא הארכנו בזה, כיון שביארנו שנסיעה ברכב אסורה לחלוטין במהירות אפילו סמוך לשבת, אלא אם כן נוסע להציל נפש מישראל, ואין כאן מקומו.

העולה מזה: שני רכבים שהזיקו זה את זה, והאחד נסע במהירות גדולה יותר, זה שנסע במהירות יותר חייב, והשני פטור, ואפילו היה בערב שבת ומיהר לצרכי שבת, דלעולם לא התירו לנסוע במהירות יותר לצרכי שבת, אלא לרוץ ברגל, דהנוהג ברכב במהירות, יכול לבוא חלילה לידי רציחה בשוגג.

דינים העולים:

א. שנים שהיו רצים ברשות הרבים, או מהלכים ברשות הרבים, והזיקו זה את זה, פטורים, ששניהם שוים במעשיהם. היה אחד רץ ואחד מהלך, הזיק רץ למהלך ומהלך לרץ, הרץ חייב, דרץ אינו ברשות. ואם היה ערב שבת פטור, דרץ ברשות.

ב. שיטת רש"י ותוס', שהמזיק במעשה, לעולם חייב, אפילו עושה ברשות ואפילו שנים הזיקו זה לזה, לפיכך היו שניהם רצין, או שניהם מהלכין, והזיקו זה את זה חייבים. אבל מי שנתקל בחבירו והזיק ממנו, בזה יש הבדל אם גורם התקלה היה ברשות, פטור, ואם לא היה ברשות, חייב, לפיכך, אם רצים שניהם או מהלכין, ואחד נתקל בשני והזיקו שניהם זה מזה, פטורים, אבל הזיקו זה את זה במעשה, אפילו בלא מתכוון חייב.

ג. לפי שיטת הרמ"ה, היו שניהם ברשות, דהיינו או שהלכו או שרצו או שאחד מהלך ואחד רץ בערב שבת, והזיקו זה את זה בבת אחת, במעשה, פטורים, אבל אם כשהאחד ניזוק הוא לא עשה מעשה, כגון שאחד הזיק לחבירו במעשה, והניזק לא הזיקו באותו זמן בדיוק, ולאחר מכן, הניזק הזיק את המזיק במעשה, והניזק לא הזיקו, באופן זה שמעשה ההיזק נעשה רק על ידי אחד אפילו שהזיקו זה את זה, חייבין.

כהזקו, ושניהם פטורים. ורק אם בשעת ההזיק, האחד לא עשה מעשה – חייבין.

וטעם הרמ"ה לפטור באופן שהזיקו שניהם, שכיון ששניהם עשו מעשה, והזיקו זה את זה בת אחת, הרי זה כאילו הזקו זה בזה, שאין מעשה מזיק חשוב מעשה אלא כשהשני אינו שותף להזיקו, אבל כשהשני גם הזיקו בבת אחת, הרי זה כמו שהזקו זה בזה.

העולה מזה: היו שניהם ברשות או שלא ברשות, כגון שניהם מהלכים ברשות הרבים, או שניהם רצים, או שאחד מהלך ואחד רץ בערב שבת, ובשעת ההיזק האחד הזיק את חבירו והשני לא הזיקו אלא לאחר מכן, שניהם חייבים. הזיקו זה את זה במעשה בת אחת, לרש"י שניהם חייבים, ומשערים את הנזקין, ומשלם את ההפרש, ולפי הרמ"ה פטורים.

נידון א

לפי המבואר, הנה בנידון דידן שהזיק רכב חונה, אין זה בכלל הסוגיא הנראה לעיל, ואין זה שייך למחלוקת הרמ"ה ורש"י, דכבר נתבאר שאם אחד מזיק, לעולם חייב, אלא אם כן הניזק נמצא ברשות שאסור לו להיות שם, והמזיק לא היה צריך לראותו, וכל זה אינו שייך לנדון דידן, לפיכך הזיק רכב חונה בודאי חייב, ולא דוקא שנסע במהירות יתר, אלא אפילו נסע במהירות רגילה גם כן חייב, שלא פטור זה וזה ברשות, אלא לעניין שהזקו זה בזה, אבל המזיק את חבירו חייב תמיד.

העולה מזה: רכב שהזיק רכב חונה, חייב בכל אופן, אפילו היה בערב שבת, ומיהר לצרכי שבת, ונסע במהירות רגילה.

נידון ב

אבל בהזיקו זה את זה ברכב הבא ממולו, בערב שבת, והאחד נסע יותר מהר מהמותר, לכאורה באנו למחלוקת הרמ"ה ורש"י, דלפי הרמ"ה פטור, דהזיקו זה את זה הוי כהזקו, ואף על פי שנסע במהירות יותר מהרגיל, הרי התירו בשבת לרוץ לכבוד שבת, לכן הוי זה וזה ברשות דפטור.

אבל באמת זה טעות גדולה מאוד, דאין ספק, שמה שהתירו חז"ל לרוץ ברשות הרבים, הוא רק ריצה שאינו מזיק בדרך כלל, אבל לנהוג ברכב ולנסוע במהירות, חלילה וחס להתיר דבר כזה למהר לכבוד שבת, שהרי בקל יכול להזיק ולהרוג אנשים, רחמנא ליצילן, ואין ספק כלל, שלא התירו חז"ל דבר זה מעולם, להפך, ראוי למחות ביד מי שנוסע במהירות לפני שבת, שזה איסור גדול מאוד, וקרוב להיות רוצח בשגגה, לפיכך, הנוסע במהירות יתר לפני שבת הוא שלא

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

1. שני רכבים שהזיקו זה את זה, והאחד נסע במהירות גדולה יותר, זה שנסע במהירות יותר חייב, והשני פטור, ואפילו היה בערב שבת ומיהר לצרכי שבת, דלעולם לא התירו לנסוע במהירות יותר לצרכי שבת, אלא לרוץ ברגל, דהנהוג ברכב במהירות, יכול לבוא חלילה לידי רציחה בשוגג.

ד. היו שניהם ברשות או שלא ברשות, כגון שניהם מהלכים ברשות הרבים, או שניהם רצים, או שאחד מהלך ואחד רץ בערב שבת, ובשעת ההיזק האחד הזיק את חברו והשני לא הזיקו אלא לאחר מכן, שניהם חייבים. הזיקו זה את זה במעשה בת אחת, לרש"י שניהם חייבים, ומשערים את הנזקין, ומשלם את ההפרש, ולפי הרמ"ה פטורים.

ה. רכב שהזיק רכב חונה, חייב בכל אופן, אפילו היה בערב שבת, ומיהר לצרכי שבת, ונסע במהירות רגילה.

